

JUŽNI ANDI PATAGONIJE - MED LEDENIKI, JEZERI IN VRHOVI

// Matija Križnar in Katja Srebotnjak

Ko se visoki grebeni in vrhovi osrednjih Andov proti jugu pričnejo nižati, se ujamejo v objem travnatih patagonskih planjav. V Ande se proti vzhodu iz dolin zajedajo jezera, ki so domovanja največjih tamkajšnjih ledenikov. Razgibana pokrajina ponuja neverjetne poglede na koničaste in gole vrhove, pogosto bičane z vetrovi ali skrite za oblaki. Naravoslovni sprehodi po tem južnoameriških gorovju in predgorju jemljejo dih in polnijo spomine.

Nekoč neznana vasica El Chalten, izhodišče zgolj alpinističnih odprav, je danes celoletno mravljišče pohodnikov. Izjemno hitro razvijajoče se turistično mesto je izhodišče za mnoge pohodniške poti, ki vodijo pod granitne vrhove Fitz Roya (tudi Cerro Chaltén) in Cerro Torre ter na bližnje grebene in vzpetine, zgrajene iz mehkejših sedimentnih kamnin. Iz El Chaltena vodijo mnoge dobro označene poti, ki so vse primerne tudi za radovedne naravoslovce. Ena izmed takšnih je tudi krajša »sprehajalna« pot proti razglediščema Los Cóndores in Las Águilas. Tam so se nama že ob stezi »razkazovale« pogoste zelene čilске žolne (*Colaptes pitius*). Posebno zanimivo je bilo opazovanje gnezdečega para tik ob pohodniški poti, ki je gnezdo izdelal v duplu zgolj meter od tal. V dolini, posejani z nekaj jezerci, skritimi za pasom starih dreves, so se preletavale različne vrste tirančkov. Posebej zanimivi so se nama zdeli ognjenooki monhiti (*Xolmis pyrope*) z vpadljivimi rdečimi

Nič nenavadnega, da ta del za mnoge sodi med najlepše predele Andov. Razgibana pokrajina, klima in živa bitja, ki bivajo pod Fitz Royem in Cerro Torrom, pričarajo poseben občutek prvinskosti in surovosti.

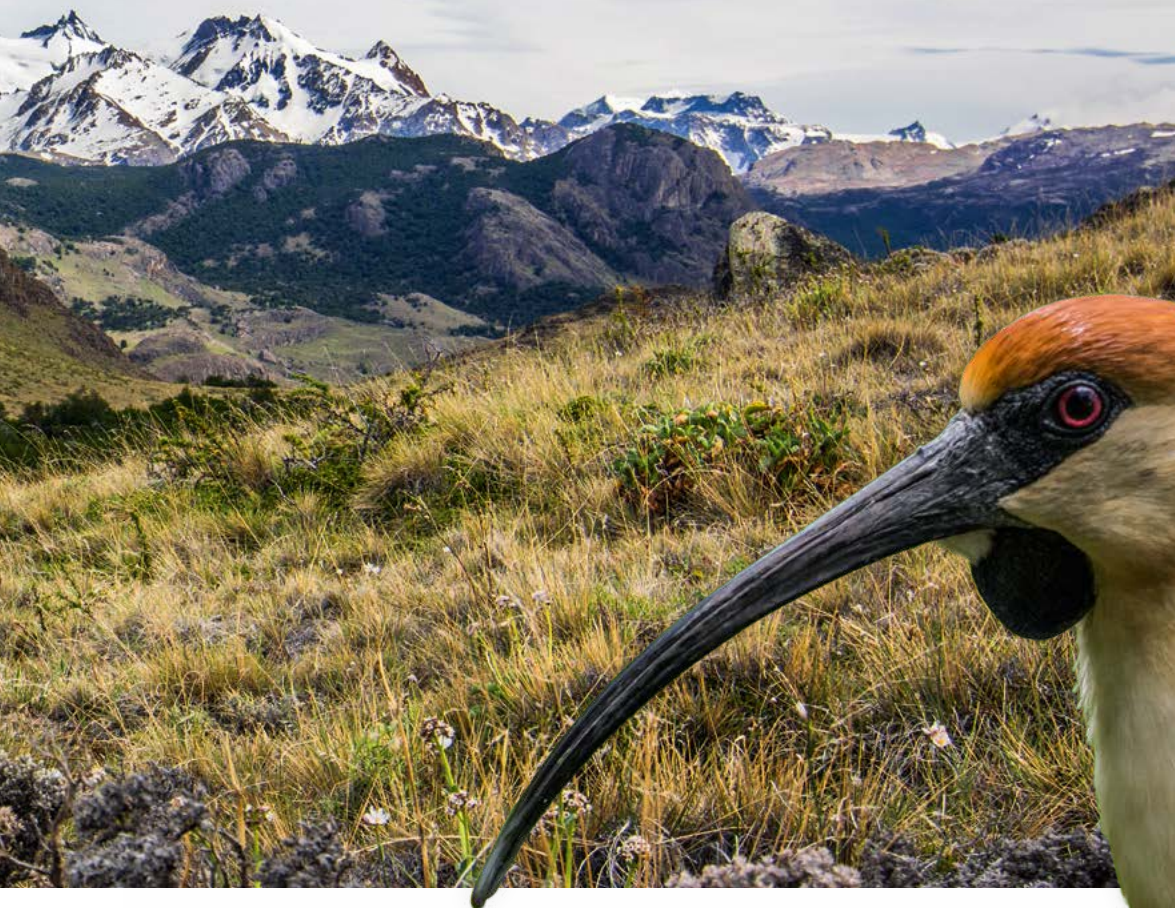
ZNAČILNOSTI DEŽELE:

Lega: Območja ležijo v jugozahodnem delu Patagonije, ob vznožju Andov, in so del argentinske province Santa Cruz.

Zaščiten območja: Narodni park, razširjen v rezervat, Los Glaciares (726.927 ha), Laguna Nimez (35 ha)

Najvišji vrhovi: Fitz Roy (3405 m), Agassiz (3180), Cerro Torre (3102 m)

Največji ledeniki (po velikosti): ledenik Viedma (975 km²), ledenik Upsala, ledenik Perito Moreno

oči. Tudi zelo pogostih dolgorepih škorčevcev (*Leistes loyca*) z lepimi rdečimi trebuški sva se lahko temeljito nagledala. Na bolj izpostavljenih travnatih grebenih so kar malo kičasto zbujali pozornost cvetoči »ognjeni« grmi vrste *Anarthrophyllum desideratum*. Po pričakovanju in daljšem prečesavanju pokrajine sva iznad oddaljenega grebena opazila tudi andskega kondorja (*Vultur gryphus*). Z neverjetno eleganco je prijadral nad naju in se ponovno dvignil ter odjadral v sotesko rečice Fitz Roy proti znamenitemu Cerro Torru. Med vračanjem naju je na poti dobesedno prestrašil samozavestni mali pasavec (*Zaedyus pichiy*), ki je mimo najinih nog naredil le manjši »obvoz«.

TAM MED VRHOVI

Za naslednjo avanturo sva izbrala »ta dolgo« pot po dolini gorske rečice Rio Blanco do jezera Laguna de los Tres in se vračala do izhodišča El Chalten. Sprva

pot vodi ob reki, ki kmalu zaide v starodavni gozd. Kmalu sva v daljavi zaslišala topotanje po deblih, ki je prihajalo od samice Magellanove žolne (*Campephilus magellanicus*). Ta se od samčka loči po enotni črni barvi perja, medtem ko ima samček rdeče obarvano glavo. Te velike žolne se ne pustijo motiti med iskanjem ličink pod odmrlim lubjem ali trhlím lesom starih debel ter se jim pogosto lahko približaš na nekaj metrov. Zvedavo so se na nekaterih predelih poti nastavljali patagonski strnadi (*Phrygilus patagonicus*) in očitno vajeni pohodnikov prosili za hrano. Na odmrlih vejah pa so posedale drobcene belogrle trnastorepe brglezovke (*Pygarrhichas albogularis*), opremljene s koničastim, navzgor zakrivljenim kljunom. Gozd se je z višino počasi umaknil nizkemu grmičevju in steza se je strmo vzdignila pri zadnjem prostoru za kampiranje Poincenot. Po uri hoje, šele na vrhu morenskega zasipa, za katerim se je oblikovalo jezero, sva lahko

V mestu El Calafate so zelo domači in glasni ČRNOGOLŠASTI IBISI (*Theristicus melanopis*).

ARGENTINSKA LISICA (*Lycalopex griseus*) je vedno na preži za plenom.

V iskanju priboljška se **MAGELLANOVA ŽOLNA** (*Campephilus magellanicus*) ne pusti motiti.

KARAKARA (*Caracara plancus*) sodi med večje ujede v Andih.

ČILSKA ŽOLNA (*Colaptes pitius*) je ena najpogostejših ptic pod Fitz Royem.

Ena najbolj živopisnih ptic je tudi **PATAGONSKI STRNAD** (*Phrygilus patagonicus*).

Rožnata na modri osnovi ali **ČILSKI PLAMENCI** (*Phoenicopterus chilensis*) na jezeru Argentino

Rumeni cvetovi »čevljiča« vrste *Calceolaria biflora*

ZANIMIVE VRSTE PTIC:

- magelanovka** (*Pluvianellus socialis*) - endemit
- progasti lunj** (*Circus cinereus*)
- Magellanova žolna** (*Campephilus magellanicus*)
- hudourniška raca** (*Merganetta armata*)
- rjastorepa papiga** (*Enicognathus ferrugineus*)
- patagonska papiga** (*Cyanoliseus patagonus*)
- dolgorepi škorčevac** (*Leistes loyca*)
- veliki ponirek** (*Podiceps major*)
- črnovrati labod** (*Cygnus melanocoryphus*)
- labodnik** (*Coscoroba coscoroba*)
- očalasti tiranček** (*Hymenops perspicillatus*)
- čilska žolna** (*Colaptes pitius*)
- pampaska sovica** (*Glauclidium nanum*)

ponovno opazovala kondorje, medtem ko se je med velikimi bloki skal smukala osamljena kalpeška lisica (*Lycalopex culpaeus*) in skušala od pohodnikov izprostiti priboljške. Hoja nazaj proti El Chaltenu je sledila majhnim ledeniškim jezerom, ponekod že delno pokritim z mehkim mahom in šopi trav, med katerimi so se spreletavali tirančki. Sredi jezerc so svoja gnezda ustvarile tudi očalaste race (*Specularus specularis*). Šele nad mestecem je redke gozd prešel v gorske travnike, kjer so uspevale različne rastlinske vrste, od rumeno in zeleno cvetočih gorskih orhidej do prelepih cvetov v obliki čevljev vrste *Calceolaria biflora* ter mnogih drugih.

SLADKOVODNI RAJ ZA PTICE

Še nekoliko južneje od opisanih vrhov, pod El Chaltenom, leži največje argentinsko sladkovodno jezero Argentino. S svojo značilno turkizno modro barvo kaže ledeniški izvor, hkrati pa na svojih obalah daje zavetje mnogim živalim. Ob jezeru leži tudi največje mesto daleč naokoli, ki je dobilo ime po priljubljeni andski različici češmina vrste *Berberis buxifolia* – El Calafate. V živahnem turističnem mestu lahko na vsakem koraku opazujemo ptice, predvsem glasne črnogolšaste ibise (*Theristicus melanotis*). Te ptice so zvečer zasedle

najboljše položaje na gostih in visokih cipresah po mestu, zjutraj pa so za seboj poleg vreščanja pustile tudi veliko količino iztrebkov.

Obala jezera Argentino je bila zaradi nižje gladine vode več sto metrov oddaljena od mesta. Zato sva z nekoliko obotavljanja stopila na peščeno obrežje, ki pa se je izkazalo za pravi raj različnih ptic. V posameznih kanalih, delno zapoljenih z vodo, so hrano iskale južnoameriške kozice (*Gallinago paraguaiiae*) in belotrlični prodniki (*Calidris fuscicollis*). V plitvinah jezera, le lučaj od navidezne obale, je svoje glave v hladno vodo potapljala jata čilskih plamencev (*Phoenicopterus chilensis*). Njihova telesa z rožnato rdečim perjem so poživila prelepo modro jezersko ozadje, neprestano bičano z vetrom. Veliko boljše zavetje, vsaj pred potepuški psi, so ptice našle v zavarovani Laguni Nimez, mestnem ornitološkem rezervatu, domovanju prek 80 vrst ptic. To zaščiteno območje zajema mokrišča (s kanali in jezerom), patagonsko stepto, peščine in druge značilne biotope Patagonije. Po rezervatu je speljana opazovalna in izobraževalna pot. Na najino presenečenje sva za opazovanje in fotografiranje flore in favne porabila dobršen del dneva, toda bilo je vredno. Na zaščitenem območju so se zadrževali že omenjeni čilski plamenci, raznovrstne race, npr. čilska živi-

Ko stojiš vzporedno z ogromnim čelom ledenika in poslušáš
oglušujoče pokanje ledu, se počutiš res majhnega.
In ko se od čela odlomi še velik serak, si že prav neznamen.

Veličastno
čelo ledenika
Perito Moreno

gavka (*Anas sibilatrix*), rumenokljuna dolgorepa
raca (*Anas georgica*), pikasta žličarica (*Anas platalea*)
in argentinska trdorepka (*Oxyura vittata*), zlatokljuna
liska (*Fulica armillata*), dva ponirka – veliki
(*Podiceps major*) in srebrni (*Podiceps occipitalis*).
Najbolj glasne med vsemi pticami so bile gotovo
pampske pribe (*Vanellus chilensis*). Ujede, kot sta
rdečehrbta kanja (*Geranoaetus polyosoma*) in pro-
gasti lunj (*Circus cinereus*), pa so v nizkih preletih
nad trsjem oprezale za mišmi, kuščarji in mladimi
pticami. Poleg ptic so v rezervatu našle zatočišče
še nekatere druge patagonske živali, kot so pasavci
in argentinske lisice (*Lycalopex griseus*). Te so s sivo
belim kožuhom ter čokatim repom nekoliko večje v
primerjavi s svojimi kalpeškimi sorodnicami.

PERITO MORENO – RASTOČI LEDENIK

Na južnem kraku jezera Argentino leži največja
naravna atrakcija – Perito Moreno. Ta trideset kilo-
metrov dolgi in povprečno 75 metrov visoki ledenik
je eden redkih, ki še vedno raste in ohranja svoj
obseg. Priložnosti ogleda ledenika z ladjice vsekakor
nisva zamudila, saj le tako dobiš občutek o neverjetni
velikosti te ledene gmote. Tudi na razglednih plo-
ščadih, strateško razprostranjenih po polotoku nad
ledenikom, se opazi neverjetna veličastnost, ki jo

spremlja neprestano pokanje ledu. Lomljenje serakov
z roba ledenika so spremljali navdušeni vzkliki opa-
zovalcev. Tudi ptice izkoriščajo množice turistov.
Manjše vrste so z miz pobirale ostanke sendvičev in
sladkarij. Za večjimi zalogaji so po parkirišču poska-
kemale karakare (*Caracara plancus*). Ena izmed njih
se je ponosno ustavila kar na strehi avtomobila in
brezskrbno opazovala okolico. Veliko bolj previden
je bil par vranjih jastrebov (*Coragyps atratus*), ki je
krožil nad eno izmed peščenih obal, neposredno ob
ledeniku. Te velike mrhovinarje je lahko opaziti tudi
ob cestah, kjer pridno »malicajo« povožene živali.

Za zvedave glaciologe je poleg veličastnega ledenika
Perito Moreno nujen obisk tudi dokaj novega muzeja
Glaciarium, posvečenega ledenikom, kot pove že ime
samo. Ta leži na obrobju El Calafata in že njegova ar-
hitektura kaže njegov namen. Vreden je obiska, saj
nas popelje skozi procese in »življenje« ledenikov ter
zgodovino raziskovanja andskih ledenikov.

Pokrajina, ujeta med Ande in Patagonsko stepo,
skriva še mnogo izjemnih naravnih bogastev, ki obi-
skovalca ne pustijo ravnodušnega. Tukajšnja narava
ne skopari s pestrostjo barv, oblik in zvokov, toda
za to je potrebno vsaj za trenutek ustaviti korak,
umiriti misli in opazovati.

OČALASTI
TIRANČEK
(*Hymenops
perspicillatus*)
z živorumeno
obrobjenimi očmi

foto: Matija Križnar in
Katja Srebotnjak